

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 11. junija 1890.

Obseg: O varstvu konj. — Kmetijska in gozdarska razstava na Dunaji. — Kdaj naj se kobile rabijo za pleme? — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

O varstvu konj.

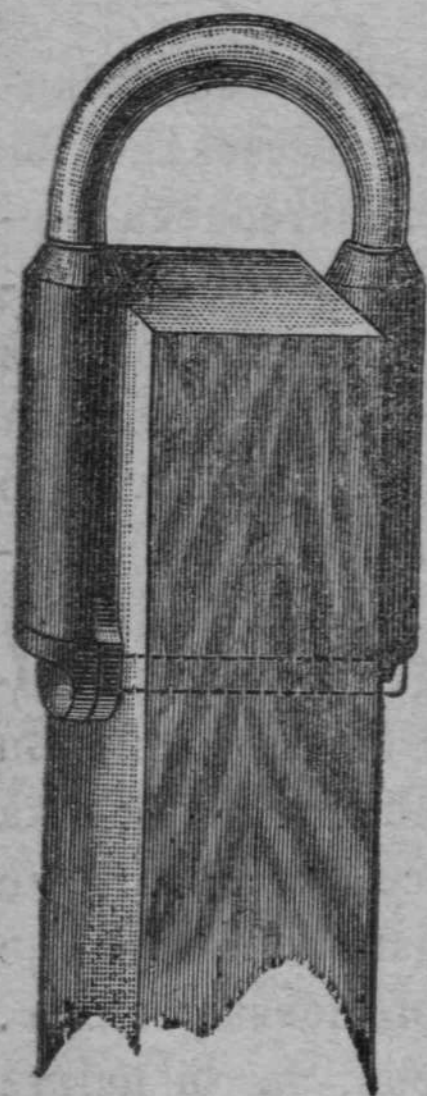
V obĉe je znano, kako je dobro, ako je med konjsko vprežno napravo vdejanega kaj proŹnega, da je konju moĉi mirno potegniti tovor. V ta namen sluŹijo posebne

priprave, ki konje varujejo, zlasti kadar nategujejo, na pr. pri vlačilu (geplji). Tako nategovanje pa škoduje tudi strojem in dela dosti škode.

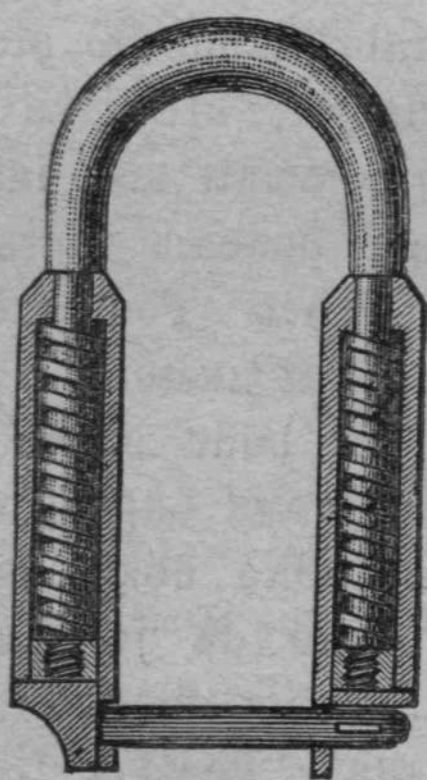
Podoba 1. in 2. kaŹeta tako napravo, zlasti za pluge. Konci drevesa so puše, v katere je vtakneno upognjeno Źelezo. V pušah so krepkevzmeti, katere se vsled

vlaka skupaj stisnejo. Ako konj preneha vleĉi, raztegnejo se zopet te cevi. VpreŹena Źivina stisne toraj takrat, kadar hipoma potegne, najprvo vzmeti skupaj, vsled ĉesar se sunki ne pojavljajo. Take naprave so sicer izumili v Ameriki ter jih pri nas nihĉe ne izdeluje, a mi menimo, da se prav lahko dajo ponarediti ter za razne namene prirediti.

„Der Prakt. Landwirth.“

Podoba 1.

Podoba 2.

Kmetijska in gozdarska razstava na Dunaji.

V sredo 14. t. m. je velikansko to razstavo slovesno otvoril premilostivi cesar sam. Bila je slavnost, kakeršne Dunaj uŹe mnogo let ni videl, kajti zastopana je bila cela Źirna Avstrija. Prišlo je vse, kar je s kmetijstvom in z gozdarstvom koliĉkaj v zvezi, prišli so vsi doma bivajoĉi ĉlani cesarske hiše, drŹavni poslanci, plemstvo itd. Tudi naša deŹela je bila ĉastno zastopana. Videli smo drŹavne poslance gg. deŹelnega glavarja viteza Poklukarja, dr. Ferjanĉiĉa, kanonika Kluna, barona Schwegla, barona Taufererja itd. C. kr. kmetijsko druŹbo kranjsko sta zastopala predsednik ces. svetnik gosp. Ivan Murnik ter tajnik G. Pirc, ribiško druŹstvo kranjsko predsednik g. dr. Vok in izmed kranjskih razstavljavcev sta bila navzoĉna gospod Kosler ml. in V. Rohrmann iz Ljubljane.

Toĉno ob 11. uri je prispel na slavnostni prostor v rotundi presv. cesar, ĉigar prihod je naznanjala godba, svirajoĉ cesarsko pesem. Predsednik glavnega odbora za razstavo, knez Colloredo-Mannsfeld, je tako le ogovoril presv. cesarja: „Vaše Veliĉanstvo! Od leta 1866 ni bilo na Dunaji kmetijske razstave. Meneĉ, da je kmetijstvo in gozdarstvo podloga drŹavnemu blagostanju, ukrenila je kmetijska druŹba dunajska povabiti vse kmetovalce in gozdarje cele drŹave, da bi se razvidelo, koliko so napredovali, in ali se morejo meriti z inozemstvom, ter da bi se pokazalo, v katerih strokah nadkriljujejo inozemsko kmetijstvo in v katerih strokah ga Źe ne dosegajo. Pred vsem izrekamo najtoplejšo zahvalo za milost, s katero je Vaše Veliĉanstvo blagoizvolilo prevzeti pokroviteljstvo te razstave, ter prosimo, da jo Vaše Veliĉanstvo otvori, kar naj nam spriĉuje, da Vaše Veliĉanstvo naŹe poĉetje odobrava in podpira.“

S krepkim glasom prebral je potem presv. cesar odgovor: „Z veseljem sem vzel kmetijsko in gozdarsko

rastavo, katero je priredila kmetijska družba na Dunaji pod svoje posebno pokroviteljstvo. Prepričan sem, da razstava dokaže veliki napredek kmetijstva v zadnjih desetletjih. Uspehi te razstave naj pa bodo tudi izpodbudek za bodoča dela in napore. S to željo otvarjam kmetijsko in gozdarsko razstavo.“

Zbrano odlično občinstvo pozdravilo je ta odgovor z burnim odobravanjem. Presv. cesar je na to nagovoril nekatere odlične osebe ter člane razstavnega odbora ter si potem ogledal razstavo. Najprvo je šel v ogrski oddelek, potem pa si je ogledal francoski, laški in švedski paviljon in vzlic mrzlemu in deževnemu vremenu obiskal še paviljon sladornega ter domačega obrta. V kranjskem oddelku za domači obrt počastil je z nagovorom presv. cesar našega predsednika gosp. cesarskega svetnika Ivana Murnika ter se zlasti zanimal za sitarski obrt.

O razstavi sami bomo še večkrat in to natančno pisali, kajti toliko je zanimiva, da moramo nekoliko o njej poročati tudi onim našim bralcem, ki si je ne morejo ogledati. Zelo pa priporočamo vsakemu, ki le količkaj vzmore potovati na Dunaj, naj gre sedaj, ker videl bode velezanimive in poučne reči. O potovanju na Dunaj hočemo pozneje podati nekatera razjasnila, ter le še omenjamo, da traja razstava do 15. oktobra.

Ne moremo si pa kaj, da ne bi uže o tem listu omenjali kranjskega oddelka v tej izložbi. Vsled velikodušne podpore vis. deželnega zbora in našega mecena č. gosp. Gorupa na Reki, vzmogla je naša družba postaviti poseben paviljon ter se tako odlično udeležiti te velikanske razstave. Paviljon stoji na jako priličnem mestu, in mora mimo njega vsak, ki se pripelje s konjsko železnico v razstavo. Paviljona samega ne bomo popisovali, ker i tako priobčimo kmalu njegovo podobo, omenjamo le, kaj je v njem razstavljeno in kedo je razstavil. Kmetijska družba sama je priredila zbirko semen od kranjskih žit, sočivja itd. Dalje je družba razstavila knjige iz svoje zaloge, modele, izdelke podkovske šole, slike kmetijskih stavb na Kranjskem itd. Po oficijalno razvrščenih skupinah so dalje v našem paviljonu razstavili bratje Koslerjevi pivo. P. Majdič v Mengiši mlinarske izdelke, Fran Kotnik na Vrdu parkete, grof Kotulinski gozdne pridelke, A. Malli v Beli Peči lesno robo, Iv. Kosler v Ljubljani strugarske in šotne izdelke pa šoto, E. Stampfl v Ljubljani finejšo suho robo, grof Lanthierijevo oskrbnništvo razna vina, M. Ambrožič v Mojstrani čebelarsko orodje in umetelno satovje, dr. Ig. Namorš na Jesenicah n/S. posušeno sadje, R. pl. Obrazcay sadno žganje, A. Druškovič v Ljubljani kranjsko kmetijsko orodje, A. Samassa v Ljubljani stroje za vinarstvo in sadjarstvo, Pr. Hudovernik v Ljubljani izdelke sitarskega domačega obrta, C. Lapaine v Idriji izdelke čipkarskega domačega obrta, Ant. Krisper v Ljubljani izdelke domačega obrta (slamnike, ščeti, glavnike, česala itd.), M. Pirc v Kranji izdelke tkalskega domačega obrta,

Fr. Ks. Souvan domače sukno, kmetijska šola v Grmu podobe in načrte, V. Ribnikar v Dol. Logatci plastičen načrt šolskega vrta v Dol. Logatci ter izdelke učencev iz šole za deška ročna dela, P. Radics v Ljubljani pregled za zgodovino kmetijstva na Kranjskem važnih dogodkov.

V eni prihodnjih številkih hočemo pričeti popisovati razstavo samo.

Kdaj naj se kobile rabijo za pleme?

V desetem poročilu saksonskim konjerejcem daje deželni konjar Graf Münster saksonskim konjerejcem sledeča navodila, katera sporočamo čitateljem svojim, ker jim utegnejo koristiti.

Iz podrobnih seznamov, katere vodi deželni konjarski urad o plemenitvi kobil, da se konštatovati, da je odstotek žrebet tem ugodnejši, čim pravilneje se kobile rabijo za pleme. Tako kaže seznam, da je 1878. l. izmej nežrebic, ki so se prignale k žrebcu, le 34% jih imelo žrebeta, dočim je izmej 482 žrebic imelo jih žrebeta 50%. Leta 1888 je pa 39% nežrebic in izmej 758 žrebic 53% jih imelo žrebeta. Povprečni odstotek je bil 1878. leta 37% (1877. leta celo samo 31%) in 1889. leta se je že povekšal na 47%, najbolj zaradi tega, ker so se pravilneje rabile kobile za pleme. Če se v Oldenburgu govori o 80%, čisto je naravno, ker ondi skoro ni kobile, ki bi se od tretjega leta redno ne rabila za pleme.

To seveda pri nas ni toliko mogoče, ker se redko-kedaj kaka kobila rabi samo za pleme, a vsekakor bi se našlo več gospodarjev, ki bi se držali rednega plemenjenja, ter bi jelo pojemati tako imenovano divje plemenjenje. Zaradi tega bomo morali biti zadovoljni z manjšim odstotkom žrebet. Toda treba bode delati na to, da ne bomo tolikrat zastonj puščali žrebcev. To se bode pa doseglo, če bodo gospodarji sami bolje vedeli, kaj pospešuje ali ovira odploditev. Našli bodo, da se skoro vse triletne kobile neki čas gonijo. Če je kobila telesno čvrsta, tako da je že za lahko vožnjo, in če je sploh taka, kakeršna mora biti dobra plemenska kobila, kaže jo vsekakor gnati k žrebcu. Štiriletna bo že imela žrebe, kateremu se bode kmalu videlo, če je vsa taka, kakeršna mora biti dobra plemenska kobila. Če je prvo žrebe tudi slabo, vedeti treba, da bi najbrž tudi bilo slabo, ako bi jo bili pozneje gnali k žrebcu. Navadno bode dobra plemenska kobila taka kobila, katera ima vselej dosti mleka, in gotovo odgoji lepša žrebeta, nego če ima v dvanajstem letu prvo žrebe.

Kaj vse zahtevajo mnogi konjerejci od svojih kobil, kar se ne strinja s naravo! Le malo kobil rabijo mladih za pleme in še manj gledajo na to, če so dobre, in pa na to, kdaj je pravi čas gnati kobilo k žrebcu. Naravna posledica je, da ne dosežemo povoljnih uspehov. Ko bi pri ovčarstvu in govedarstvu tako površno ravnali, ti